

Plan for Kulturforsøg paa Moser og Enge.

Udarbejdet af Fællesudvalget for Mosedyrkning.

Fællesudvalget for Mosedyrkning har haft den Opgave at tilvejebringe en samlet Plan for Forsøg paa Moser og Enge ved Statens Forsøgsstationer for Plantekultur.

Forinden Udarbejdelsen af en saadan Plan fandt Sted, maatte Udvalget tage Spørgsmaalet om en Undersøgelse af de udyrkede Mosearealer i Landet under Overvejelse.

Beskaffenheden af de danske Moser er kun ret ufuldstændig kendt, og da det er en nødvendig Betingelse for Opnaaelsen af paalidelige og for den paagældende Egn brugbare Forsøgsresultater, at Forsøgsarealerne svarer i Beskaffenhed til de for vedkommende Kreds typiske Moser, bør der efter Udvalgets Mening gennem en Undersøgelse i botanisk, kemisk og teknisk Retning med særligt Henblik paa den fremtidige Kultur af Moserne søges tilvejebragt en saa vidt mulig fuldstændig Oversigt over og Klassifikation af samtlige Mosearealer til Vejledning ved Forsøgsvæsenets Ordning og Mosernes Kultivering.

Udvalget har i Henhold hertil efter indgaaende Drøftelse af Spørgsmaalet fastslaaet en Plan for en saadan „grundlæggende Undersøgelse af Danmarks udyrkede Mosearealer“. Ved „Mosearealer“ forstaas ifølge denne Plan „alle Strækninger, hvor der i Tidens Løb er sket en Aflejring af mindst 1 Fods Tørvemasse. Herunder hører alle Arealer, der i Almindelighed betegnes som Mose- og Kærjorder, og desuden en stor Mængde af de som Enge benævnte Strækninger. Alle Engarealer, der ikke er tørveholdige, ligger udenfor Undersøgelens Maal.“

Om Undersøgelsen, der foretages af Botaniker ved Hede-
selskabet, mag. scient. A. Mentz, og som blev paabegyndt i

1900 i Jylland, er der andensteds i Tidsskriftet givet nærmere Oplysning.

I Forbindelse med Planen for de forberedende Undersøgelser af Mosearealerne har Udvalget som Indledning til Ordningen af selve Forsøgene søgt paa Forhaand at afgrænse Omraadet for disse, saaledes at der med en for vore Mosearealers Udstrækning og Betydning passende Bekostning kan lægges særlig Vægt paa de for vore Forhold vigtigste Forsøg, selv om det derved skulde vise sig nødvendigt helt at udelade Forsøg over Faktorer af mindre Betydning for os.

Mosernes relative Usikkerhed til Kornavl sammenlignet med Græskultur, samt vore Mosers spredte Beliggenhed mellem Højbundsager taler for overvejende at benytte dem til Græskultur, og det saa meget mere, som vort stærkt udviklede Husdyrbrug er i Stand til at udnytte langt større Græsarealer, end vi nu besidder, paa heldig Maade, og endelig passe vore Arbejderforhold nu paa de fleste Steder bedst for en Drift, der ikke kræver stort Folkehold.

Af disse Grunde har Udvalget anset det for rigtigst, i Mod-sætning til hvad der almindelig finder Sted i Udlandet, specielt at rette Opmærksomheden paa Forsøg til Belysning af Mosernes heldigste Omdannelse til gode Græsarealer og deres Vedligeholdelse som saadanne.

Planen for Kulturforsøg paa Moser og Enge er, efter at et af Ingeniør Th. Claudi Westh udarbejdet Udkast har været behandlet i et Underudvalg, hvor det er undergaaet forskellige Ændringer, og efter at det ved Møder den 18. Februar 1902 og 28. Juli 1903 har været til Forhandling i Fællesudvalget for Mosedyrkning, vedtaget af dette i den nedenfor angivne Form.

Planen, der falder i to Dele: Plan for Forsøg paa Højmoser og Plan for Forsøg paa Lavmoser, og som vil være at modificere efter Resultaterne af den grundlæggende Moseundersøgelse og efter de faktiske Forhold, hvorunder Forsøgene blive anlagte, støtter sig til den af Statens Planteavlsudvalg i Skrivelse af 20. December 1899 til Landbrugsministeriet gennem Det kgl. danske Landhusholdningsselskab fremsatte Plan for Inddeling af Landet i Kredse med Hensyn til Forsøgs- og Konsulentvirksomheden i Plantekultur, se det vedføjede Bilag og Udvalgets Aarsberetning for 1899—1900, Side 96 og følg.

Plan for Forsøg paa Højmose.

Almindelige Forudsætninger.

Planen er udarbejdet under den Forudsætning, at der foruden den allerede eksisterende Højmosestation ved Askov skal anlægges 2 faste Forsøgsstationer paa Højmose, nemlig i 1. og 3. Kreds.

De af Hedeselskabet anlagte eller udførte Forsøg tages der intet afgørende Hensyn til, men det bør dog erindres, at der ved Herning er anlagt og fremdeles drives Forsøg især angaaende Udgrøftningsgraderne og Anvendelsen af Kalk i forskellige Arter og Mængder, anlagte indenfor de Rammer, Fællesudvalget for Mosedyrkning har vedtaget.

Der er endvidere gaaet ud fra:

1. At der alene gøres Forsøg med Græsarealer.
2. At der ikke tales om Vandstanden i Højmoser, men alene om Udgrøftningsgraden, idet der aldrig — selv om det, eventuelt ved Kunst, kan lade sig gøre at beherske Vandstanden — i nævneværdig Grad i Praksis haves Herredømme over Vandstanden.
3. At Forsøgsparcellernes Størrelse bliver $\frac{1}{50}$ Td. Ld., foruden ubenyttede Bælter mellem Parcellerne.
4. At der ikke skal foretages rent elementære Forsøg, men kun Forsøg vedrørende praktiske Spørgsmaal, der ikke kunne betragtes som tilfredsstillende løste for danske Forhold.
5. At Hovedvægten skal lægges paa Bestemmelse af Udbyttet i kvantitativ og kvalitativ Henseende, men ved Siden heraf bør der lægges Vægt paa at bestemme Kulturtilstandens Udvikling, saaledes Udviklingen af Plantevækstens Karakter, Jordbundens fysiske og kemiske Forhold, derunder Jordens Reaktion, samt Udviklingen af det lavere Dyr- og Plantelev i Jorden.
6. At Forsøgsplanen kun skal gælde for det Tidsrum, i hvilket der tilsigtes paa Højmoserne at fremskaffe et Pløjelag, hvori Tørven er omdannet til sund Muld, idet det formodes, at den samme Jord derefter kan benyttes til nye Forsøgsrækker angaaende Jordens fortsatte Benyttelse.

Under de foreslaaede Kombinationer har Udvalget ladet sig lede af det Hensyn, saavidt muligt at kombinere de Faktorer, der i væsentlig Grad indvirker paa hinanden (f. Eks. Fyldbelaagningsforsøgene med Udgrøftningsforsøgene); en enkelt Faktor — Benyttelsen — er underlagt alle de vigtigere Forsøgsrækker, dels paa Grund af dens fundamentale Karakter og dels paa Grund af, at dette Forhold næsten ganske er forsømt i Udlandets Forsøg.

Forsøgsarealets almindelige Beskaffenhed

maa være i Overensstemmelse med Beskaffenheden af Hovedmængden af Højmossearealet i vedkommende Kreds. Her er der foreløbig gaaet ud fra, at begge Stationer skal anlægges paa udpræget Højmosse med mindst 6 Fod Tørv; denne skal bestaa af Tørvemos (Sphagnum) som Hovedbestanddel, iblandet Lag af Kæruld og andre for Højmosetørv karakteristiske Planter, og have en Modenhedsgrad, der giver sig Udtryk i, at Vegetationen paa Tuerne dels er ren Kæruld, dels Lyng, Pors, etc.; mellem Tuerne maa findes levende Sphagnum, d. v. s., Mosen skal være under Modning, men ikke være helt overgaaet til Lyngmosse.

Kulturbestemmelser,

der skal følges for alle de Faktorer, som ikke i vedkommende Forsøgsrække er Genstand for Forsøg.

1. Vandstandsforholdene. Grøftedybde 4 Fod med frit Afløb. Grøfteafstand Netto 70 Fod. Som Thara regnes Grøfternes Bredde foroven + 2 Fod pr. Grøft. Opstemning af Vand finder aldrig Sted.

Grundvandspejlets Højde konstateres efter nærmere Bestemmelser.

2. Indledende Bearbejdning. Jorden pløjes, eller Overfladen jævnes ved de smaa Tuers Afhakning og Nedlægning imellem Tuerne, ens gennemført paa den enkelte Station. Grøftefylden udplaneres. Større Ujævnheder i Arealet planeres ikke, men udskydes eventuelt af Forsøgsarealet.

3. Kalktilførsel. Til Syremætning tilføres straks efter første Pløjning, eventuelt Planering, 1000 Pd. Ca O som brændt Kalk pr. Td. Land. Derefter tilføres om Efteraaret, da første Besaaing skal finde Sted det følgende Foraar, pr. Td. Ld. 3000 Pd. Ca O i Form af kulsur Kalk eller 6000 Pd. Ca O i Form af Mergel.
4. Podning. Til første Afgrøde (med Indhold af Bælgplanter) tilføres Kompost eller Podejord, der kan ventes at indeholde de almindelig benyttede Bælgplanters Rodbakterier samt Salpetersyrebakterier. For at fremme Udviklingen af disse og konstatere deres Tilstedeværelse saas i vedkommende Afgrøde Repræsentanter for alle de Grupper af Bælgplanter, der senere ventes at blive Genstand for Dyrkning paa Arealet.
5. Jordens Benyttelse. Jorden skal efter at have helliget pløjet i 2 Aar eller planeret i 1 Aar give en Afgrøde Blandsæd (Prøveafgrøden) og næste Aar udlægges til Græsgang; der slaas kun Udlægsaaret og første Aars Kløver, derefter græsses.
6. Jordens Gødskning. Til Prøveafgrøden, Udlæget og første Aars Græs gives aarlig pr. Td. Ld. 80 Pd. Kali og 50 Pd. vand- eller citronsyreopløselig Fosforsyre, for at der kan dannes nogen Beholdning af disse 2 Stoffer. Derefter gives aarlig pr. Td. Ld. 20 Pd. Kali og 15 Pd. Fosforsyre, hvilket i det følgende er betegnet som „normal“ Gødning. Kvælstofgødning anvendes ikke ud over Pode materialet. (Om Gødningsmængden, bl. a. Forholdet mellem Mængden af Kali og Fosforsyre, har der inden for Udalget været afvigende Meninger).
7. Udsæd. Til Prøveafgrøden saas pr. Td. Ld.: 100 Pd. Ærter, 100 Pd. Hestebønner eller (og) Fodervikker, 4 Pd. tidlig Rødkløver og 30 Pd. Havre.
Til Udlæg saas pr. Td. Ld.: 5 Pd. Sildig Rødkløver, 3 Pd. Alsikekløver, 3 Pd. Hvidkløver, 3 Pd. Rajgræs, 5 Pd. Timothe, 10 Pd. Hundegræs, 2 Pd. Alm. Rapgræs, 1 Pd. Fioringræs og maaske lidt Musevikke, Kællingetand og Fladbælg, alt Frø af nordisk Avl, samt som Dæksæd: 70 Pd. Havre.
8. Saatid. Saaning foretages altid tidligst muligt.
9. Almindelig Bearbejdning (se 2). Bearbejdningen foregaar i Hovedsagen, naar det øverste Jordlag er optøet,

men det frosne Lag endnu kan bære Trækdyrene („paa Telen“). Bearbejdningen skal ubetinget være grund, men Overfladen bør omhyggelig findeles og Behandlingen afsluttes med meget stærk Tromling.

10. Mineralsk Fyld og

11. Vedligeholdelsesarbejder for Græsarealer (se Forsøgene).

Forsøgene.

Til billige Kulturforsøg, for hvilke der i hvert foreliggende Tilfælde udarbejdes særlig Plan, og til eventuel Benyttelse for senere Forsøg, som Udviklingen maatte kræve, udlægges 10 Tdr. Ld. i Forbindelse med 10 Tdr. Ld. urørt Areal.

Det forudsættes derefter, at der til hver af de 2 Stationer foruden det egentlige Forsøgsareal henlægges følgende Arealer:

1. Til Henliggen i urørt Tilstand 10 Tdr. Ld.
2. Til billige Kulturforsøg 10 —

og at sidstnævnte Areal lægges saaledes, at det kan benyttes paa de 4 forskellige Maader, som er angivet under Punkt V. Side 431.

I. Vandstandsforholdene. Forsøgene indskrænkes altsaa til en Undersøgelse af Virkningen af forskellige Udgrøftningsgrader. Der foreslaas:

a. Dybder: 4, 3 og $1\frac{1}{2}$ Fod (3),

b. Afstande: 160, 80 og 40 Fod (3),

idet heraf henholdsvis 140, 70 og 35 Fod beregnes som Nyttbredde.

Før Forsøgenes Anlæg bestemmes og under deres Forløb følges nøje Udviklingen af Livet i Jorden og Planterøddernes Nedtrængen i denne, og i Forbindelse dermed Jordens Reaktion og Volumenvægt, alt i forskellige Dybder.

II. Indledende Bearbejdning gøres ikke til Genstand for Forsøg. Vekslende Henliggen efter Pløjning eller Planering, vekslende Dybde og Grundighed i den første Bearbejdning etc. kunde vel med Berettigelse gøres til Genstand for Undersøgelser, men det anses ikke for at have nogen større Betydning.

III. Kalktilførsel. Forsøgene omfatter:

a. Vekslende Arter: Mergel, kulstur Kalk, brændt Kalk.

- b. Mængder (anførte i Ca O pr. Td. Ld. i Ctr.):
 For Mergel: 0, 40, 80, 160 og 320.
 For Kalk: 0, 20, 40 og 80.
- c. Syremættende Kalkning: 0 og 10.
 do. do. i Undergrunden: 0 og 20.
- IV. Podning. Da dennes Nødvendighed er uomtvistelig, hvor det lavere Liv i Jorden mangler, da dets Konstatering altsaa kun har Betydning ved lokale Forsøg, og da de forskellige Podningsmidlers relative Værdi ikke paa kræver stor Interesse, foretages ikke Forsøg herover.
- V. Jordens Benyttelse. Endskønt vi vel her i Landet er ret godt paa det rene med, at Afgræsning er den ene rigtige Benyttelsesmaade for raa Højmoser, er der dog Grund til at klare dette vigtige Spørgsmaal nøje, dels fordi de højmoserige Egne ofte mangler Enge og Beboerne af disse derfor ofte meget stærkt ønsker Højmosen forvandlet til Eng, og dels fordi man ved Udlandets Forsøg næsten ganske har set bort fra Afgræsning og man derfor staar blottet for egentlige Resultater i dette Spørgsmaal. Der foreslaas benyttet:
a. Slæt hvert 5. Aar.	}	Efterafgrøden afgræsses hvert Aar.
b. Slæt hvert 2. Aar.		
c. Afgræsning hvert 5. Aar.		
d. Slæt hvert Aar.		
- VI. Gødskning indskrænkes til Forsøg angaaende Mængderne af Kali og Fosforsyre, idet der dog under „Vedligeholdelsen“ er medtaget Kompost.
- Der foreslaas:
- a. Arter: 1) Kali og 2) opløselig Fosforsyre.
 b. Mængder: 1) 0, 2) 50 % af „Normal“, 3) „Normal“ og 4) 2 Gange „Normal“ (se Side 429 Punkt 6).
- VII. Udsæd. Der er Trang til Forsøg saavel over Arter, Varieteter og Avlssteder som over Blandingsforhold, Saamængde etc.
- VIII. Saaning.
- a. Saatiden for Udlæg og Eftersaaning forsøges med 1 Gang maanedlig Udsæd i alle Maanederne Marts til September inklusive; Spørgsmaalet har stor Interesse og er ganske uløst, men har den svage Side, at Resultatet maa antages at veksle meget efter Aar-

gangens Vejrlig, og det er derfor ønskeligt at foretage Forsøget hvert Aar i en Aarrække.

- b. Dæksæd for Udlæg forsøges med 0, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ og fuld Udsæd, samt med skiftende Tider for dens Afslaaning.

IX. Alm. Bearbejdning bortfalder, naar det hele er Græs.

X. Mineralsk Fyld.

- a. Mængder: 0, $\frac{1}{2}$, 1, 2, 3 og 4 Tom. tykt Lag.

- b. Arter: Sand og Ler.

- c. Metoder: Dækning og Blanding.

- d. — Paaførsel straks til første Udlæg og faa Aar senere.

XI. Vedligeholdelse af Græsarealerne.

- a. Tilførsel af Kompost 1) 0, 2) hvert Aar, 3) hvert 5. Aar.

- b. Harvning 1) 0, 2) hvert Aar, 3) hvert 5. Aar.

- c. Tromling 1) 0, 2) hvert Aar, 3) hvert 5. Aar.

Kombinationerne.

A. Stationen for 3. Kreds.

1. Udgrøftningsdybder (3) \times Grøfteafstand (3) \times Jordlægningsmængder (Dækning) (6) (Fylden er Sand) \times Benyttelsen (4) \times 4 er:

$3 \times 3 \times 6 \times 4 \times 4 = 864$ Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld. 17·28 Tdr. Ld.
Hertil lægges ca. 10 % til 40 Fod brede, ubenyttede Agre mellem Udgrøftningsdybderne 2·72 —

Forsøgsareal ialt 20·00 Tdr. Ld.

Arealet til Udgrøftningsforsøgene bør ifølge Sagens Natur være stort, fordi Paavirkning fra fjernere liggende, dybere Grøfter bør undgaas saa vidt muligt; er det anførte Areal ikke stort nok, vil man kunne tilføje „Blandingsforsøg med 2 og 4 Tom.“ eller „første Udlæg uden mineralsk Fyld med senere Tilførsel deraf“, hvorved det samlede Areal forøges. Der vil kunne indvendes noget imod at tage 4 Tom. Fyld til Dækning af Højmosse, men da 4 Tom. er den Mængde, der under visse Forhold anses som Idealet for Jordbelægninger, er det dog vist rigtigt at medtage det straks for at belyse Forholdet, da man meget ofte vil møde det Ønske at gøre Arbejdet færdigt paa een Gang.

Areal til Forsøg	20 Tdr. Ld.
Urørt Areal og Areal til billige Kulturforsøg.....	20 —
	Ialt 40 Tdr. Ld.

B. Stationen for 1. Kreds.

1. a. Mergel: Mængder (5) × Fyld 0 og 2 Tom. (2) × Benyttelsen (4) × 4 er 160 Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld.	3·20 Tdr. Ld.
b. Kulsur Kalk: Mængder (4) × Fyld 0 og 2 Tom. (2) × Benyttelsen (4) × 4 er 128 Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld.	2·56 —
c. Brændt Kalk: Mængder (4) × Fyld 0 og 2 Tom. (2) × Benyttelsen (4) × 4 er 128 Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld.	2·56 —
2. (2 Tom. Fyld). Syremættende Kalkning (2) × 4 er 8 Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld.	0·16 —
3. (2 Tom. Fyld). Kalk i Undergrunden (2) × 4 er 8 Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld.	0·16 —
4. a. (2 Tom. Fyld). Kalimængder (4) × Fosforsyremængder (4) × Benyttelsen (4) × 4 er 256 Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld.	5·12 —
b. Kalimængder (4) × Fyld 0, 2 Tom. Ler og 2 Tom. Sand (3) × 4 er 48 Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld.	0·96 —
5. Dæksæd (4) × Slaatider (1. Aar) (3) × Fyld 0 og 2 Tom. (2) × 4 er 96 Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld.	1·92 —
6. Vedligeholdelse: Fyld 0 og 2 Tom. (2) × Eftersaaning (3) × Tilførsel af Kompost (3) × Harvning (3) × Tromling (2) × 4 er 432 Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld.	8·64 —

Forsøgsareal ialt 25·28 Tdr. Ld.

Tilkommer:

Grøfter, Veje og forskelligt ca. 10 %	2·72 —
Urørt Areal og Areal til billige Kulturforsøg	20·00 —

Ialt 48·00 Tdr. Ld.

Desuden foretages der, naar det fornødne Areal er disponibelt, Forsøg med Saatiden for Udlæg og Eftersaaning i Overensstemmelse med det under Punkt VIII, Side 431, anførte.

Plan for Forsøg paa Lavmose.

Almindelige Forudsætninger.

Planen er udarbejdet under den Forudsætning, at der skal anlægges ialt 5 faste Forsøgsstationer paa Lavmose, nemlig i 1., 2., 3., 4. og 9. Kreds, idet det for 6. Kreds (Fyn) vel maa betragtes som vedtaget, at Lavmose ikke skal henlægges under Forsøgsstationen. Da 9. Kreds derefter bliver alene for Øerne, bør der formentlig skænktes den særlig Opmærksomhed; for Jylland betragtes 1. og 3. Kreds som vigtigst, 4. som ret vigtig og 2. som mindre vigtig.

Forsøgsarealets Beskaffenhed

maa være typisk for Lavmosearealet i den paagældende Kreds.

Mosetyperne forudsættes at være følgende:

For 1. Kreds:

Dyb, ren og ret vel formuldet Tørv, bevokset med et betydeligt Procenttal tarvelige Græsser, især Mosebunke, foruden Halvgræsser, svarende til brede, flade Strækninger uden synderlig Oversvømmelse fra Vandløb.

For 2. Kreds:

Dyb, sur og uformuldet Tørv, bevokset med Halvgræsser, svarende til smallere Engdale med noget Trykvand og (under Dannelsen) hyppig Oversvømmelse fra Vandløb.

For 3. Kreds:

Dyb, sur og uformuldet Tørv, bevokset med Halvgræsser, svarende til brede Engdale med noget Trykvand og nogen Oversvømmelse af magert Vand, beliggende udsat for Frosttaager.

For 4. Kreds:

Dyb, noget sur og ret uformuldet Tørv, bevokset med Halvgræsser og lidt tarveligere Græsser, svarende til bredere Engdale med noget Trykvand og (tidligere) Oversvømmelse af rigt Vand.

For 9. Kreds:

Dyb og ret sund Tørv, bevokset hovedsagelig med tarveligere Græsser, Ukrudtsplanter og lidt Halvgræsser, ret formuldet, af kornet, løs Beskaffenhed med opfrosset Grønsvær.

Kulturbestemmelser,

der skal følges for alle de Faktorer, som ikke i vedkommende Forsøgsrække er Genstand for Forsøg.

1. Vandstandsforholdene. Grøftedybde $3\frac{1}{2}$ Fod, Grøfteafstand Netto 140 Fod.
Der lægges ved Valget af Forsøgsareal særlig Vægt paa, at Vandstanden i hele Aaret kan beherskes.
Vandspejlet i Grøfterne holdes i Tiden September—April inklusive ved Grøfternes Bund, i den øvrige Tid efter Vejrliget i større eller mindre Udstrækning ca. 2 Fod under Jordens Overflade i Grøfterne.
2. Indledende Bearbejdning. Jorden pløjes. Grøftefylden fjernes.
3. Kalktilførsel finder ikke Sted.
4. Podning foretages ikke.
5. Jordens Benyttelse er i første Række varig Eng. Til Eng og Græsgang udlægges i 2. Aar efter en Havreafgrøde.
6. Jordens Gødskning. Til Havreafgrøden og til Udlæg gives pr. Td. Ld. 75 Pd. Kali og 50 Pd. opløselig Fosforsyre, derefter den Kali- og Fosforsyremængde, som bortføres med Afgrøden.
7. Udsæd. Ligowo-Havre.
Til Udlæg pr. Td. Ld.: 2 Pd. Sildig Rødkløver, 4 Pd. Alsikekløver, 2 Pd. Hvidkløver, 3 Pd. Ital. Rajgræs, 4 Pd. Timothe, 10 Pd. Engrævehale, 8 Pd. Engsvingel, 2 Pd. Alm. Rapgræs, 1 Pd. Stortoppet Rapgræs, alt af nordisk Avl, samt som Dæksæd: 70 Pd. Havre.
8. Saatid og Saametode. Saaning foretages tidligt med tynd Udsæd og ret dyb, god Dækning.
9. Almindelig Bearbejdning. Bearbejdning foretages saa vidt muligt om Efteraaret og Vinteren; Jorden bearbejdes ikke for meget om Foraaret, men tromles stærkt.
10. Mineralsk Fyld og
11. Vedligeholdelsesarbejder (se Forsøgene).

Forsøgene.

Der henlægges til hver Station, dog med Undtagelse af Stationerne for 2. og 4. Kreds, for hvilke der endnu ikke er lagt Plan, et Areal af 5 Tdr. Ld., som ikke foreløbig benyttes til Forsøg eller gøres til Genstand for Kultur.

- I. Vandstandsforholdene (Vanding lades ude af Betragtning). Da der meget almindeligt er Mulighed for, at man ved Lavmoserne kan regulere Vandstandsforholdene saaledes, at man er i Stand til at beherske Vandstanden, og da dette Forhold utvivlsomt har stor økonomisk Betydning og er meget aktuelt, medtages det under Forsøgene, der saaledes for dette Punkts Vedkommende kan deles i: Udgrøftningsgraden og Vandstandens Højde (i Grøften).
 - a. Grøftedybder $3\frac{3}{4}$, 3 og $1\frac{1}{2}$ Fod.
 - b. Grøfteafstand 160 og 80 Fod.
 - c. Vandspejl i Vækstperioden i Grøften 3, 2 og 1 Fod under Jordoverfladen.
 Mindste Grøftedybde og største Grøfteafstand kombineres ikke.
- II. Indledende Bearbejdning.
 - a. Pløjning 5—6 Tom. dybt.
 - b. Harvning uden Pløjning.
 - c. Ingen Bearbejdning.
 - d. Udlæg efter forskellig forudgaaende Dyrkningstid.
- III. Kalktilførsel og
- IV. Podning forsøges ikke.
- V. Jordens Benyttelse.

Græs: a. Afgræsning hvert 5. Aar ellers 1 Slet.

 - b. hvert Aar 1 Slet.
 - c. — 2 —
- VI. Gødskning.
 - a. Arter: Kali og opløselig Fosforsyre.
 - b. Mængder: 0, $\frac{1}{2}$ „Normal“, „Normal“ og 2 Gange „Normal“.
 „Normal“ bestemmes for hvert Sted og Forhold.
- VII. Udsæd. Arter, Varieteter, Avlssteder, Blandingsforhold, Saamængder.

VIII. Saaning.

- a. Saatiden for Udlæg og Eftersaaning forsøges med 1 Gang maanedlig Udsæd i alle Maanederne Marts til September inklusive.
- b. Dæksæd for Udlæg forsøges med 0, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ og fuld Udsæd og
- c. med 3 skiftende Tider for dens Afslaaning.

IX. Almindelig Bearbejdning gøres ikke til Genstand for Forsøg.

X. Mineralsk Fyld.

- a. Mængder: 0, $\frac{1}{2}$, 1 og 2 Tom.
- b. Arter: Sand og Ler.
- c. Paaførsel til Udlæg og faa Aar senere.

XI. Vedligeholdelse af Græsarealerne.

- a. Eftersaaning for Aarene: 0, hvert 3. Aar og hvert 5. Aar.
- b. Harvning for Aarene: 0, hvert Aar og hvert 5. Aar.
- c. Tromling for Aarene: 0 og hvert Aar.

Kombinationerne.

A. Stationen for 3. Kreds.

1. For Græs. Udgrøftningsdybder ($2\frac{1}{2}$) \times Grøfteafstand (2) \times Vandspejl (ca. $2\frac{2}{3}$) \times Jordlægningsmængder (4) \times Benyttelsen (3) \times 4 er:
 $3 \times 2 \times 2\frac{2}{3} \times 4 \times 3 \times 4 = \text{ca. } 700$ Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld. ca. 14·00 Tdr. Ld.
2. Indledende Bearbejdning: [a (1) \times b (Udlæg paa første Fure og efter 1, 2 og 4 Aars forudgaaende Dyrkning) (4) + c (1) + d (1)] \times 0 og 2 Tom. Fyld (2) \times 4 er:
 $[4 + 2] \times 2 \times 4 = 48$ Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld. 0·96 —
- Ialt 14·96 Tdr. Ld.
- Til Grøfter m. m. ca. 10 $\frac{1}{10}$ 1·04 —
- Forsøgsareal ialt 16·00 Tdr. Ld.
- Urørt Areal..... 5·00 —
- Ialt 21·00 Tdr. Ld.

B. Stationen for 9. Kreds.

1. Til Græs. Mineralsk Fyld: Mængder (4) × Paaførsel til Udlæg og senere (2) × 4 er 32 Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld.	0·64 Tdr. Ld.
2. Til Græs. Saatider (8) × 0 og 2 Tom. Fyld (2) × foretaget paa nye Arealer. 3 Aar efter hinanden (3) × 4 er 192 Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld.	3·84 —
3. Til Græs. Vedligeholdelse: Eftersaaning (3) × Harvning (3) × Tromling (2) × 0 og 2 Tom. Fyld (2) × 4 er 144 Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld..	2·88 —
Ialt	7·36 Tdr. Ld.
Til Grøfter m. m. ca. 10 %	0·64 —
Forsøgsareal ialt	8·00 Tdr. Ld.
Urørt Areal	5·00 —
Ialt	13·00 Tdr. Ld.

C. Stationen for 1. Kreds.

1. Dæksæd for Udlæg: Mængder (4) × Slaatider (3) × 0 og 2 Tom. Fyld (2) × 4 er 96 Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld.	1·92 Tdr. Ld.
2. Udsæd til Udlæg: Arter, Varieteter, Avlssteder, Blandingsforhold, Saamængde etc. med 0 og 2 Tom. Fyld, anslaaes	3·00 —
3. For Græs. Mineralsk Fyld 0, 2 Tom. Ler og 2 Tom. Sand (3) × Benyttelsen (3) × Kalimængder (4) × Fosforsyremængder (4) × 4 er 576 Parceller à $\frac{1}{50}$ Td. Ld.	11·52 —
Ialt	16·44 Tdr. Ld.
Til Grøfter m. m. ca. 10 %	1·56 —
Forsøgsareal ialt	18·00 Tdr. Ld.
Urørt Areal	5·00 —
Ialt	23·00 Tdr. Ld.

Bilag.

Uddrag

af Statens Planteavlsudvalgs Skrivelse af 20. December 1899 til Landbrugsministeriet angaaende Landets Inddeling i Kredse med Hensyn til Forsøgs- og Konsulentvirksomheden i Plantekultur.

„— — — — Landet foreslaas efter Jordbund og Klima samt med tilbørligt Hensyn til Kommunikationsforhold, naturlige Grænser og til de bestaaende Forhold delt i Kredse af saadan Størrelse, at en dygtig Konsulent indenfor hver Kreds kan overkomme en virkelig effektiv Vejledning, og at der for hver Kreds, hvor der ikke allerede findes en Konsulentstation, oprettes en saadan ved Indkøb af den fornødne Jord og Indretning af de for almindelige Dyrkningsforsøg nødvendige Installationer.

Jorden bør være typisk for den paagældende Kreds, saaledes at de Dyrkningsforsøg, der anstilles derpaa, kan faa saa stor Betydning og være anvendelige for et saa stort Omraade som muligt. Findes der væsentligt af Mosejord indenfor Kredsen, maa der ligeledes af denne Jordart henlægges et passende Areal, svarende til det for Egnen almindelige, under Stationen. Idet vi forudsætter, at lokale Forhold saavel som foreliggende Salgstilbud vil nødvendiggøre forskellige Afvigelser og Lempelser, skal vi her kun som en Antydning angive et Forsøgsareal af omtrent 20 Tdr. Land af hver Jordart som formentlig passende for Formaålet, der overalt bør være, ved Siden af almindelige og overalt anvendelige Faktorer, at lægge særlig Vægt paa saadanne, som har lokal Betydning for den paagældende Kreds.

Med Henblik paa Jordernes Beskaffenhed og Dyrkning i de forskellige Landsdele og paa Hedeselskabets støttende Virksomhed særlig for Jyllands Vedkommende mener vi, at der her vil behøves 3 Stationer foruden de to allerede eksisterende, desuden 1 paa Fyn, angaaende hvilken der jo allerede er indgivet Andragende, 1 paa de sydlige Smaaøer, endnu 1 paa Sjælland foruden de 2 bestaaende, samt endelig 1 paa Bornholm. Til Oplysning om Jordbunds- og Klimaforhold for hver Konsulentkreds følger som Bilag et Jordbunds-kort med Kurver for Temperatur og Nedbør paa vedhæftet Blad, medens Omraadet for hver Kreds er antydet paa det ligeledes med-

følgende Jernbanekort, hvor Kredsene er begrænsede med røde Linier og betegnede ved Tal. I Henhold hertil tænkes Fordelingen at kunne være følgende:

Kreds 1.

Hjørring Amt med Undtagelse af Øster-Hanherred, samt Kær-, Fleskum-, Hornum-, Høllum- og Hindsted Herred af Aalborg Amt.

Konsulentvirksomheden i denne Kreds bestrides fra den eksisterende Station ved V. Hassing.

Jorderne bliver her af meget forskellig Beskaffenhed, og det vil være meget ønskeligt, at der under denne Station foruden Lerjord, Sandjord og Engmose, som alt hører til Stationen, ogsaa henlægges Højmose.

Kreds 2.

Thisted Amt, samt Nørre-, Hindeberg-, Hare- og Rødding Herred af Aalborg Amt, den nordlige Del af Ginding Herred i Ringkøbing Amt og Øster-Hanherred af Hjørring Amt.

Jorderne er her af overvejende god Beskaffenhed, og der vil næppe være Anledning til at henlægge andet end Lerjord og Engmose under denne Station.

Kreds 3.

Viborg Amt med Undtagelse af Salling, samt Slet-, Aars- og Gislum Herred af Aalborg Amt og den sydlige Del af Ginding Herred, Ulfborg-, Hind-, Hammerum- og Bølling Herreder af Ringkøbing Amt og Vrads Herred af Aarhus Amt.

Jorderne hører til Landets daarligste, og Opgaven bør i disse magre Hedeegne være at vise rationel Dyrkning af Grøngødningsplanter samt Kultur af Moser og Enge. Der bør derfor under denne Station henlægges let Sandjord samt Højmose og Engmose.

Kreds 4.

Randers og Aarhus Amter med Undtagelse af Vrads Herred.

Jorderne gennemgaaende gode. Under Stationen henlægges typisk lermuldet Jord, lettere Jord og Engmose.

Kreds 5.

Ribe og Vejle Amter, samt Nørre Herred af Ringkøbing Amt.

Konsulentvirksomheden i denne Kreds bestrides fra den eksisterende Station ved Askov, under hvilken der hører baade Lerjord, Sandjord og Højmose.

Hvis man ikke var bunden af den bestaaende Ordning vilde en anden Fordeling mellem denne og de 2 foregaaende Kredse have været at foretrække.

Kreds 6.

Fyn med omliggende Smaaøer.

Herunder bør henlægges Lerjord og sandmuldet Jord, eventuelt tillige et mindre Areal Engmose.

Kreds 7.

Lolland og Falster med omliggende Smaaøer.

Den specielle lokale Opgave vil her være Kultur af Sukkerroer, Maltbyg og Hvede og der vil næppe behøves andre Jordarter under denne Station end den for Øerne typiske Lerjord.

Kreds 8.

Præstø Amt, samt Slagelse, Vester-Flakkebjerg og Øster-Flakkebjerg-Herreder af Sorø Amt og Møen.

Konsulentvirksomheden i denne Kreds bestrides fra Tystofte Station.

Kreds 9.

Holbæk Amt samt Ringsted- og Alsted-Herreder af Sorø Amt.

Jorderne er af overvejende lermuldet Beskaffenhed, men da der findes en Del større Engmoser, og denne Jordart ikke er repræsenteret ved de 2 andre Stationer paa Sjælland, anses det for formaalstjenligt at knytte baade lermuldet Jord og Engmosejord til denne Station.

Kreds 10.

Frederiksborg og Københavns Amter.

Konsulentvirksomheden her bestrides fra Lyngby Station.

Kreds 11.

Bornholm, hvor man formentlig vil kunne nøjes med een Jordart.

— — — —“